

MIKKELIN SEUDUN ALUEKESKUSOHJELMAEHDOTUS

MIKKELIN SEUDUN LIITTO

SISÄLLYS

1 JOHDANTO

2 MIKKELIN SEUDUN TILANNE JA LÄHTÖKOHDAT

3 MIKKELIN SEUDUN VISIO

4 MIKKELIN SEUDUN ALUEKESKUSOHJELMA

4.1 Ohjelman tavoitteet

4.2 Ohjelman painopisteet

4.3 Ohjelman toteutuksen toimintamalli

4.3.1 Seudullisuus

4.3.2 Verkostoituminen

4.3.3 Kumppanuus

4.3.4 Sitoutuminen ja eri hankkeiden koordinointi

4.3.5 Osallisuus ja sosiaalisesti kestävä kehitys

5 OHJELMAN TOTEUTUKSEN ORGANISOINTI JA RAHOITUS

6 OHJELMATYÖN ARVIOINTI

LIITTEET

Liite 1 Mikkelin seudun tilanne ja ohjelmatyön lähtökohdat

Liite 2 Mikkelin seudun seutuhaastatteluihin osallistuneet

Liite 3 Mikkelin seudun strategiaprosessi ja menestysidea

Liite 4 Tutkimuksen kehittäminen, suuntaaminen ja resursointi Mikkkelissä

1 JOHDANTO

Mikkelin seudun kehitystä on leimannut viime vuosikymmenten aikana väliinputoajan asema. Koko Etelä-Savon maakunta on ollut valtakunnallisessa aluepolitiikassa vähäisempien kehittämistoimenpiteiden kohteena kuin esimerkiksi BKT-taso olisi edellyttänyt. 1990-luvun aluepolitiikan uudet piirteet ja EU-näkökulma ovat tältä osin korjanneet tilannetta. Ammattikorkeakoulun perustaminen on myös parantanut kehittymisedellytyksiä yliopistottomassa maakunnassa.

1990-luvulla voimakas muuttoliike näkyi myös Etelä-Savossa, joka menetti väestöään 0,5-0,8 % vuodessa. Mikkelin on ollut maakunnan ainut osa, joka on pystynyt säilyttämään asukasluvunsa ja useimpina vuosina myös vähäisessä määrin kasvattamaan sitä.

Suomen EU-jäsenyyden myötä Mikkelin seutu on ollut EU:n aluepolitiikan kehittämistoimenpiteiden kohteena vuosina 1995-1999 tavoite 6 –ohjelmassa ja vuodesta 2000 alkaen tavoite 1 –ohjelmassa. Tavoiteohjelmissa on Mikkelin seudulla annettu erityinen paino osaamisen, erityisesti korkea-asteen koulutuksen, kehittämiseksi.

Mikkelin seudulla on perinteisesti ollut tiivistä kuntien välistä yhteistyötä, jota vuodesta 1991 on toteutettu sopimusperusteisen Mikkelin seudun liiton puitteissa. Liiton toiminnan painopiste on ollut koulutukseen ja elinkeinopolitiikkaan liittyvissä asioissa, mutta myös yhteistoimintaa palvelutuotannon järjestelyissä on viety eteenpäin. Liitto on ottanut vastuulleen aluekeskusohjelman laatimisen ja toteutuksen koordinoimisen.

Aluekeskusohjelman laadinta on tapahtunut laajassa yhteistyössä seudun toimijoiden kanssa. Kevään 2001 aikana on lisäksi useimmissa seudun kunnissa laadittu uuden valtuuston ja hallituksen toimesta lähivuosien kehittämissuunnitelmia ja strategioita. Aluekeskusohjelman toteutus perustuu kumppanuusperiaatteeseen, jossa kutakin hanketta varten muodostetaan toimijoitten ryhmä vastaamaan toteutuksesta ja tuloksellisuudesta. Aluekeskusohjelman useat hankkeet toteutetaan yhteistyössä maakunnan muiden keskusten tai muiden itäsuomalaisien keskusten kanssa.

Aluekeskusohjelma hyödyntää niitä mahdollisuuksia, joita Helsingin ja Mikkelin kaupunkien väliset neuvottelut yhteishankkeista koko maan tasapuolisen kehittämisen edistämiseksi tarjoavat. Tähän yhteistyöhön perustuvat hankkeet ovat luonteeltaan sellaisia, että niiden vaikutukset ulottuvat koko maakunnan alueelle.

Mikkelin seudun kolmen kunnan (kaupunki, maalaiskunta ja Anttola) yhdistyminen vuoden 2001 alussa selkeytti seudun kuntarakennetta ja paransi edellytyksiä elinkeino- ja koulutuspolitiikan panostuksiin ja palvelutoiminnan kehittämiseen. Yhdistymisen ensisijaisena tavoitteena oli aiempaa vetovoimaisemman keskuksen luominen Etelä-Savon maakuntaan alueen tulevaisuuden turvaamiseksi.

Mikkelin seudun aluekeskusohjelma vahvistaa seudun aseman yhtenä Itä-Suomen dynaamisista kasvukeskuksista, kehittää elinolosuhteita koko seudulla ja antaa kasvun edellytyksiä koko Etelä-Savon maakunnalle ja laajemminkin.

2 MIKKELIN SEUDUN TILANNE JA OHJELMATYÖN LÄHTÖKOHDAT

Mikkelin seudun aluekeskusohjelma-alue kattaa Etelä-Savon läntisimmän osan 9 kuntaa. Alueeseen kuuluvat Haukivuori, Hirvensalmi, Juva, Kangasniemi, Mikkelin, Män-

ty-harju, Pertunmaa, Puumala ja Ristiina. Alueella asuu noin 84 000 henkeä, mikä on puolet koko maakunnan väestöstä. Alue on sisäasiainministeriön seutukuntajaotuksen mukaista seutukuntaa laajempi.

Kuva 1. Mikkelin seudun aluekeskusohjelma-alue.

Mikkelin seutu muodostaa yhtenäisen talous- ja työssäkäyntialueen. Se on työpaikoiltaan omavarainen, ja varsinaisia pendelöintikuntia ei alueella ole. Julkisen sektorin osuus työpaikoista on varsin korkea, samoin yksityisen palvelusektorin. Alkutuotannossa työskentelevien osuus on edelleen korkeampi kuin maassa keskimäärin, reilut 10 prosenttia. Jalostuksen osuus työpaikoista on reilut 20 prosenttia. Uudet työpaikat syntyvätkin pääasiassa jalostukseen ja etenkin palvelualoille. Viime vuosina informaatio- ja tietoliikennesektorin työpaikkojen määrä on kohonnut lupaavasti.

Mikkelin seudun tilannetta ja ohjelmatyön lähtökohtia on kuvattu tarkemmin liitteessä 1.

Mikkelin seudulla on laaja korkea-asteen ja ammatillisen koulutuksen yksiköiden verkosto. Siihen kuuluvat Mikkelin ammattikorkeakoulun lisäksi Helsingin kauppakorkeakoulun ja Helsingin yliopiston yksiköt sekä Mikkelin ammatti-instituutti, Mikkelin ammattioppilaitos, Juvan ammattioppilaitos, Suomen nuorisopisto ja Otavan opisto sekä Mikkeliissä toimiva ammatillinen aikuiskoulutuskeskus.

Mikkelin seudun yritykset ovat keskisuuria ja pieniä. Suurin teollisuuslaitos työllistää reilut 600 henkeä (Schauman Woodin Pelloksen vaneritehdas Ristiinassa) ja 200 – 400 henkeä työllistäviä yrityksiä on kymmenkunta. Suomen talouden myönteinen kehitys on viime vuosina heijastunut selvästi myös Mikkelin seudulle. Monissa tapauksissa tämä on kuitenkin edellyttänyt myös kuntien vahvaa osallistumista yrityshankkeisiin.

Mikkelin kaupunki, maalaiskunta ja Anttola yhdistyivät vuoden 2001 alusta. Lähes 47000 asukkaan ja yli 1 600 km²:n Mikkeli on saanut yhdistymisen myötä aiempaa suuremman painoarvon niin seudulla kuin koko maakunnassa. Tämä on heijastunut myönteisesti alueen houkuttelevuuteen yritysten sijoittumispaikkana ja mahdollisuuksiin panostaa yrityshankkeisiin.

Mikkelin seudun aluekeskusohjelma-alue muodostuu Mikkelin seudun liiton pohjalle. Alueen kunnilla on ollut seudullista yhteistyötä jo lähes kolmen vuosikymmenen ajan. Aluksi se oli toimikuntamuotoista, ja nykytuotoinen joustavasti toimiva Mikkelin seudun liitto perustettiin valtuustojen yhtäpitävillä päätöksillä vuonna 1991.

Mikkelin seudun liitto hallinnoi Mikkelin seudun kehityshankerahastoa, jota jäsenkunnat kartuttavat vuotuisilla maksuosuuksillaan. Vuodesta 1994 toimineesta rahastosta on myönnetty osarahoitusta yli sataan seudulliseen kehittämishankkeeseen runsaan viiden miljoonan markan edestä. Vuodesta 2001 alkaen kehityshankerahastoon kertyy varoja reilut miljoona markkaa vuodessa. Hankkeiden valmistelua ja toteutusta varten on seudun liitolla ollut projektihenkilöstöä vuodesta 1996 alkaen.

Mikkelin seudun liitto on laatinut säännöllisin välein seudullisia kehittämissuunnitelmia, viimeksi Mikkelin seudun tavoite 1 –ohjelman vuonna 1999. Syksyn 2000 kunnallisvaalien jälkeen käynnistettiin uusi strategiaprozessi, joka on tuottanut yhteisen vision ja menestystekijöiden kuvauksen, mutta jonka täsmentäminen on vielä kesken. Tämä strategiatyö on ollut aluekeskusohjelman keskeinen lähtökohta.

3 MIKKELIN SEUDUN VISIO

Mikkelin seudun aluekeskusohjelman pohjana on keväällä 2001 laadittava seutustrategia. Strategiatyölle on asetettu seuraavat tavoitteet:

- Laatia yhteisessä prosessissa Mikkelin seudulle sellainen seutustrategia, joka ohjaa seutukunnan yhteistyötä ja yhteisiä hankkeita niin, että ne tukevat seudun menestystä strategian mukaisilla alueilla
- Seutustrategian sisältöä työstettäessä huomioidaan valtion toimenpiteet aluepolitiikan ja seutuyhteistyön tehostamisesta.

Mikkelin seudun strategiaprozessi käynnistyi syksyllä 2000, kun Mikkelin seudun liiton työvaliokunta ja seudun liiton kokous päättivät, että seutu pyrkii aluekeskusohjelmamennettelyyn. Samalla päätettiin laatia uusi yhteinen seutustrategia. Työvaliokunta nimesi viiden hengen ohjelmatyöryhmän, jolle vastuutettiin varsinainen ohjelmatyö. Asiantuntijaksi strategiaprozessin toteutukseen valittiin ulkopuolinen konsultti. Strategiatyö nivelti tiiviisti yhteen Mikkelin kaupungin ja useiden seudun kuntien samanaikaisesti työn alla olleiden kuntakohtaisten strategia- ja tavoiteohjelmien kanssa.

Yhteistyössä jäsenkuntien kanssa nimettiin seutuvaikuttajat sekä muut sidosryhmät, joiden näkemyksiä haluttiin mukaan seutustrategiaan. Haastattelut toteutettiin helmimaaliskuussa 2001, ja niissä oli mukana noin 80 seudun vaikuttajaa.

Työn kuluessa on haastateltu joko yksilö- tai ryhmähaastatteluina seuraavat sidosryhmät:

- Seudun kuntien luottamushenkilö- ja viranhaltijajohtoa
- Elinkeinoelämän edustajia
- Muita yhteiskunnallisia sidosryhmiä

Lista haastatelluista liitteessä 2.

Strategia on laadittu vuorovaikutteisella työtavalla, jossa on yhdistetty seudun kuntien päättäjien ja eri sidosryhmien näkemykset ulkoisen konsultin asiantuntijanäkemykseen. Työtä on ohjannut Mikkelin seudun liiton työvaliokunta (kuntajohtajat). Strategialuonnosta on käsitelty useissa Mikkelin seudun liiton työvaliokunnan kokouksissa ja seudun liiton kokouksissa. Maakuntaliiton edustus on ollut kaikissa vaiheissa mukana ohjelman valmisteluissa. Luonnoksia on käsitelty kuntien päättävissä elimissä ja sidosryhmäseminaarissa. Prosessin eräänä tuloksena on syntynyt seuraava Mikkelin seudun visio vuodelle 2010:

MIKKELIN SEUDUN KEHITYSVISIO 2010

 Mikkelin seutu

on kansainvälisesti tunnettu Etelä-Savon maakunnan,
eSavon,
 90000 asukkaan keskus,
 jossa elinvoima ja hyvinvointi perustuvat
 ekologisesti kestävään kehitykseen ja
 edistykselliseen monialaiseen yritystoimintaan.

 Seudun

ainutlaatuinen järviluonto, kannustava osaamisympäristö
 ja suvaitseva ilmapiiri
 houkuttelevat alueelle ammattitaitoisia osaajia ja
 kansainvälisesti toimivia yrityksiä.

 Seutu

on pääkaupunkiseutuun kiinteästi verkottunut
 maan paras asuinseutu,
 joka tunnetaan elinvoimaa antavista
 matkailu- ja vapaa-ajan palveluista.

 Seudun

kunnat muodostavat vetovoimaisen seutukaupungin,
 jossa toimiva lähidemokratia on yhdistetty
 tehokkaaseen yhteiseen palvelu-
 tuotantoon.

Mikkelin seudun strategiaprosessia ja strategiaa esitellään tarkemmin liitteessä 3.

Toukokuussa 2001 Mikkelin seudun strategiaa ja aluekeskusohjelmahakemusta käsitellään laajassa ”workshopissa”, johon kutsutaan kaikki strategiaprosessissa mukana

olleet, mm. kaikki haastatellut. Samalla luodaan pohjaa ohjelman täsmentämiselle ja eri osapuolten osallistumiselle ohjelman toteuttamiseen. Toukokuun loppupuolella järjestetään seudun liiton yhdeksän jäsenkunnan kaikkien valtuutettujen yhteinen seminaari, jossa käsitellään seutustrategiaa, aluekeskusohjelmaa ja ohjelman toteuttamista.

Seutustrategiasta ja aluekeskusohjelmahakemuksesta tiedotetaan avoimesti heti niiden valmistuttua. Myös valmisteluvaiheessa tiedotus on ollut avointa, sillä mukaan on hattu mahdollisimman laaja valmistelijajoukko. Prosessien edetessä laaditaan tarkempi tiedotussuunnitelma, jota tarpeen vaatiessa päivitetään.

4 MIKKELIN SEUDUN ALUEKESKUSOHJELMA

4.1 Ohjelman tavoitteet

Mikkelin seudun aluekeskusohjelman tavoitteiksi on määritelty:

- Alueen elinvoimaisuuden lisääminen
- Innovatiivisuuden lisääminen ja resurssien vahvistaminen
- Aluevetovoimaisuuden kasvattaminen
- Palvelurakenteiden kehittäminen
- Yhteistyöverkoston kehittäminen ja vahvistaminen

Mikkelin seudun aluekeskusohjelman tavoitteiden toteuttaminen rakentuu seudun vahvuuksien täysimittaiseen hyödyntämiseen.

Koulutuksen ja osaamisen vahvistamisella luodaan edellytyksiä sekä olevan yritystoiminnan laajenemiselle että uuden yritystoiminnan sijoittumiselle seudulle.

Yritystoiminnan edistämisessä käytetään monipuolisesti sekä kuntien toimenpiteitä että valtion välineitä. Monialainen yritystoiminta, kansainvälisesti toimivat kärkiyritykset, puhdas järviluonto, houkuttelevat asuin ympäristöt ja monipuoliset palvelut ovat alueen vetovoimatekijöitä. Seudun sijaintia lähinnä pääkaupunkiseutua sijaitsevana Itä-Suomen osana hyödynnetään.

Maaseudun kehittämisessä puhtailla laatutuotteilla, luomutuotannolla ja siihen perustuvalla jatkojalostuksella ja markkinoinnilla on kasvava merkitys. Perinteistä vapaa-aika-asumista laajennetaan osa-aika-asumisen suuntaan ja matkailupalveluja kehitetään osa-aika-asukkaiden ja muiden matkailijoiden palvelemiseksi.

Seudun yhteyksien kehittämisessä rautatieyhteyksien nopeuttaminen, valtatie 5:n parantamisen loppuun saattaminen ja reittilentoliikenteen säilyminen ovat keskeiset tavoitteet.

Aluekeskusohjelman laadinta ja toteutus perustuvat **seudun** tiiviiseen **verkottumiseen**. Seudun sisällä kumppaneina ovat koulutusyksiköt, tutkimuslaitokset ja yritykset. Ohjelmaan sisältyy sekä koko maakunnan kattavia hankkeita että Pieksämäen ja Savonlinnan seutujen kanssa toteutettavia hankekokonaisuuksia. Itä-Suomen maakuntien keskuskaupunkien välistä verkostoa kehitetään ja yhteistyötä laajennetaan. Mikkelin ja Helsingin kaupunkien välinen yhteydenpito antaa lisämahdollisuuksia lukuisille aluekeskusohjelman hankkeille, joiden vaikutus kohdistuu koko maakunnan alueelle.

Seudun sisäinen yhteistyö vahvistuu yhteisen seutustrategian toteuttamisessa. Yhteistyömahdollisuudet tukipalveluissa ja muussa palvelutuotannossa selvitetään osana aluekeskusohjelman toteutusta. Itsenäisten kuntien muodostama tiiviin ja monipuolisen yhteistyön seutukaupunki antaa laadukkaat elämisen puitteet vakinaisille ja osaaika-asukkaille kaupungissa, kirkonkylillä ja haja-asutusalueella.

4.2 Ohjelman painopisteet

Mikkelin seudun kehittämissstrategiassa on määritelty kehittämisen painopistealueet. Aluekeskusohjelma tukeutuu näihin painopistealueisiin ja ohjelmaa toteutetaan konkreettisten hankkeiden kautta. Hankesalkku kehittyy ja muotoutuu ohjelmakauden edetessä.

Mikkelin seudun aluekeskusohjelman keskeiset painoalueet ovat seuraavat:

Osaaminen

Osaamisen kehittämisessä keskeiset hankkeet liittyvät Helsingin yliopiston, Helsingin kauppakorkeakoulun ja Mikkelin ammattikorkeakoulun vahvistamiseen. Ammattikorkeakoulun resursseja vahvistetaan erityisesti informaatio- ja mediatekniikan alalla sekä muussa yritystoimintaa palvelevassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa, erityisesti puu-, ympäristö-, elintarvike ja materiaalitekniikassa. Helsingin kauppakorkeakoulun Mikkelin toimintoja laajennetaan mm. yliopistollisessa perusopetuksessa ja yrityshautomotoiminnassa. Helsingin yliopiston toiminnoissa painottuu voimakkaimmin luomuun liittyvä koulutus ja kehittämistyö sekä laajemmin maaseutuun ja osuustoimintaan liittyvä tutkimus ja koulutus.

Tutkimus- ja innovaatioympäristöä vahvistetaan muodostamalla Helsingin yliopiston, Helsingin kauppakorkeakoulun, Mikkelin ammattikorkeakoulun ja Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen tutkimustoiminnoista koordinoitu kokonaisuus. Siinä määritellään selkeä työnjako ja kartoitetaan yhteisesti rahoitusmahdollisuudet. Yksiköt ovat yhdessä TEKESin edustajan kanssa linjanneet Mikkelin seudun tutkimusyhteistyöverkostoa. Yhteenvetoon voi tutustua liitteessä 4. Tavoitteena on omilla erityisosaamisen alueillaan kansallista ja kansainvälistä tasoa edustavan tutkimuskokonaisuuden aikaansaaminen.

Helsingin ja Mikkelin kaupunkien välinen yhteistyö antaa uusia sisällöllisiä mahdollisuuksia helsinkiläisten yliopistojen Mikkeliissä sijaitsevien yksiköiden roolin vahvistamiseen. Toisen asteen koulutuksen kehittämistoimenpiteet nivotaan yhteen maakunnan avaintuotantoalojen kehittämistoimenpiteiden kanssa.

Osaamiskokonaisuuden toteuttaminen, erityisesti tilahankkeiden, perusopetuksen laajentamistavoitteiden sekä tutkimustoiminnan perusresursoinnin osalta edellyttää neuvotteluja opetusministeriön kanssa.

Mikkelin ammattikorkeakoulu

Mikkelin ammattikorkeakoulu, neljine tuhansine opiskelijoineen, on maakunnan suurin koulutus- ja tutkimusorganisaatio, jolla on ratkaiseva vaikutus maakunnan kehityk-

seen. Ammattikorkeakoululaitoksen kehittämässä, sekä koulutuksen että soveltavan tutkimuksen osalta, tulee antaa erityisasema niille ammattikorkeakouluille, jotka sijaitsevat ei-yliopistopaikkakunnilla. Alueen kehittämisen kannalta on välttämätöntä, että Mikkelin ammattikorkeakoulun aloituspaikkamäärää edelleen lisätään, erityisesti tulevaisuuden kasvualoilla. Samoin on välttämätöntä, että ammattikorkeakoulun yhteydessä tehtävän yritystoiminnan kehityshankkeita palvelevan tutkimus- ja kehitystoiminnan pysyvä rahoitus pystytään turvaamaan. **Myös nykyinen perusopetus on turvattava ja saatava jatkotutkintoja nykyisissä perustutkinnoissa saavutetun osaamisen kehittämiseksi.**

Mikkelin ammattikorkeakoulun merkittävimpana kehittämiskohteena jatketaan mittavaa informaatio- ja mediatekniikan hankekokonaisuutta, joka sisältää oppimis-, tutkimus- ja kehittämisympäristön rakentamista erityisenä painopisteenä mediatekniikka sekä digitaalisen tiedon hallinta. Hankkeeseen sisältyy myös merkittävä uudisrakennus, MIKPOLI. Hankkeen rahoitus perustuu suurelta osin EU:n tavoite 1 –ohjelmaan, lisäksi se on saanut rahoitusta myös valtion tulevaisuuspaketista.

Digitaalisen tiedon hallintaan ja arkistointiin liittyvät laaja koulutus- ja kehitystyö on käynnistynyt, osapuolina mm. Helsingin yliopiston kirjasto, taideteollinen korkeakoulu, ammattikorkeakoulu ja Elinkeinoelämän keskusarkisto. Tavoitteena on alan vahvan osaamis- ja palvelukeskuksen luominen Mikkeliin.

Yritystoimintaa palvelevan t&k-yksikön, YTI-tutkimuskeskuksen, toimintaa laajennetaan nykyisten ympäristö-, puu- ja elintarviketeknologioiden lisäksi informaatio- ja materiaalitekniikkaan. Keskuksen yhteyteen ollaan sijoittamassa puu- ja materiaalitekniikan tutkimusprofessuurit yhteistyössä Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun ja ympäristöanalytiikan tutkimusprofessori yhteistyössä Kuopion yliopiston kanssa.

Helsinki-yhteyksiin liittyen ammattikorkeakoulu on tehnyt yhteistyösopimuksen Helsingin ammattikorkeakoulun kanssa.

Mikkelin ammattikorkeakoulun kehittämistoiminnat palvelevat tasapainoisesti maankunnan kaikkia keskusseutuja.

Helsingin kauppakorkeakoulu

Helsingin kauppakorkeakoulun vakinainen toiminta Mikkeliissä alkoi yli 20 vuotta sitten, jolloin kauppakorkeakoulun Pienyrityskeskus täydennyskoulutus- ja tutkimusyksikkönä aloitti toimintansa. Englanninkielistä kauppatieteellistä koulutusta on BBA-koulutuksen nimellä annettu jo yli 10 vuotta. Helsingin kauppakorkeakoulun toiminta Mikkeliissä vahvistuu syksyllä 2001, kun BBA-ohjelma muutetaan tutkintoon johtavaksi englanninkieliseksi kauppatieteen kandidaattikoulutukseksi (KTK). Samalla toimintaa kehitetään aiempaa selvemmin kokoisuutena, jossa ovat mukana KTK-koulutus, Pienyrityskeskus koulutus, mm. avoin yliopisto-opetus ja tutkimusnonosaopetus, projektitoiminta ja yrityshautomotoiminta. Kauppatieteellistä koulutusta on tarkoitus laajentaa edelleen mm. maisteritasoiseen tutkintokoulutukseen. Lisäksi perustetaan uusi yrittäjyysprofessori, jonka sijoituspaikkana on vähintään puoliksi Mikkeli. Kauppakorkeakoulun toimintoja varten rakennetaan Graanin alueelle uusi kampuskokonaisuus, Tietograani, jonka rahoitus perustuu merkittävältä osin tavoite 1 –ohjelmaan.

Helsingin yliopisto

Mikkelissä 12 vuotta toimineen Helsingin yliopiston maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskuksen toimintaa kehitetään ekoyliopistokonseptin pohjalta painottaen erityisesti luomumaatalouteen liittyvää opetusta. Maaseutuun ja osuustoimintaan liittyvät koulutus- ja tutkimusalat vahvistavat Helsingin yliopiston roolia alueen kehittäjänä. Perusopetuksen ja tutkimustoiminnan laajentuminen edellyttävät professuurin sijoittamista Mikkelisiin. Helsingin yliopiston toiminnat saavat käyttöönsä lisätilaa nykyiseltä yliopistokampukselta kauppakorkeakoulun toimintojen siirtyessä Graaniin.

Yritystoiminnan edistäminen

Yritystoiminnan edistäminen edellyttää kuntien lisäksi TE-keskuksen ja valtion resursien vahvistamista ja sitoutumista. Finnveran mahdollisuuksia osallistua riskinottoon yrityshankkeissa tulisi vahvistaa ja TEKESin henkilöresursseja Mikkelissä lisätä, jotta maakunnan innovaatiopotentiaali ja toimialaosaaminen saadaan vahvistumaan.

Valtion tulisi varata erillinen määräraha aluekeskuksissa toteutettavien alueellisesti erityisen merkittävien yrityshankkeiden tukemiseen, jotta suuret yrityshankkeet eivät kohtuuttomalla tavalla veisi liikkumavaraa maakunnallisen tukikehyksen puitteissa toteutettavilta pienemmiltä hankkeilta.

TE-keskuksen ja Finnveran aluekonttorin kanssa on keskusteltu mahdollisuuksista lisätä valtion rahoitusta yritystukiin, erityisesti toimitilainvestointeihin ja sopia Finnvera Oy:n osalta järjestelyistä, joilla sen tähänastista laajempi osallistuminen investointeihin olisi mahdollista.

Helsingin kauppakorkeakoulun Mikkelissä sijaitsevan Pienyrityskeskukseen ylläpitämistä yrityshautomosta, joista toinen on Mikkelissä ja toinen Helsingissä, on tehty kauppa- ja teollisuusministeriölle aloite hautomotoiminnan tehostamisesta (ns. yritys-kiihdyttämökokeilu), jossa tämän yrityshautomoparin osalta etsittäisiin mahdollisuuksia hautomoyritysten nopeampaan kasvattamiseen. Kokeiluajatus liittyy laajempiin yritysryhteyksien rakentamistavoitteisiin, joita on valmisteltu Helsingin ja Mikkelin kaupunkien välisessä yhteydenpidossa.

Hyvinvointiyrittäjyydellä ja -palveluilla on Etelä-Savossa merkittävä asema ja alan kehittämisedellytykset ovat erinomaiset. Hyvinvointi on määritelty yhdeksi kehitettäväksi maakunnan avaintuotantoalaksi. Alueella on ennestään merkittävää yritystoimintaa ja koulutustoimintaa. Diakonia-ammattikorkeakoulun Pieksämäen yksikön ja Mikkelin ammattikorkeakoulun avustuksella viedään eteenpäin hanketta, jossa Etelä-Savon maakunnan hoito- ja hoivapalveluyritystoimintaa ja leirikoulutoimintaa kehitetään vastaamaan valtakunnassa ja kansainvälisesti lisääntyvää palvelutarvetta. Yhteistoiminta pääkaupunkiseudun kanssa vahvistaa mahdollisuuksia alan yritystoiminnan kehittämiseksi.

Itä-Suomen maakuntakeskuskaupunkien kesken jatketaan yhteishanketta yritysten sijoituspaikkamarkkinoinnissa ja tiivistetään yhteistyötä muilta osin.

Matkailun kehittämisen painopistealueita ovat kulttuurimatkailu, maaseutumatkailu sekä vapaa-aika- ja osa-aika-asuminen. Erityishankkeena on esillä kokous-, kongressi- ja oheisohjelmamatkailun kehittäminen yhdessä Helsingin kaupungin matkailualan

toimijoiden kanssa. Mikkelin ja Pieksämäen seutujen yhteistyön aiempaa tiiviimpi kehittäminen on käynnistynyt osana aluekeskusohjelman valmistelua. Aluekeskusohjelman valmistelun yhteydessä on käynnistetty konkreettiset neuvottelut Mikkelin ja Pieksämäen seutujen matkailuyhteistyöstä. Sen puitteissa Pieksämäen seudun kunnat järjestelivät eri vaiheissa matkailun kehittämistoimia yhteistyössä Mikkelin seudun matkailupalvelun ry: kanssa. Jäseniksi liittymistä arvioidaan myöhemmin yhteistyön tulosten pohjalta.

Maaseudun kehittäminen

Maaseudun kehittäminen liittyy olennaisesti maaseudun elinvoimaisuuden parantamiseen. Erityisesti pyritään kehittämään maaseudun pienyritystoimintaa ja osaamista. Tähän liittyvät tärkeinä osina maaseutuyritysneuvonnan kuin rahoituksenkin kehittäminen ja yhteistyön parantaminen eri toimijoiden kesken kuin myös tutkimus ja koulutus. Esimerkiksi elintarviketuotannon kehittämisessä ekologiseen tuotantoon erikoistuneet Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen yksiköt Juvalla (Partala) ja Mikkelissä (Karila); Helsingin yliopiston maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus sekä Maaseutukeskus Mikkeli ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita. Elintarviketuotannon lisäksi kehittämistoimia suunnataan mm. matkailuun, jalostukseen sekä markkinointiin. Helsinki-yhteistyö on avaamassa monia uusia mahdollisuuksia markkinoillepääsyyn alueen laadukkaille tuotteille.

Maaseudun kehittämisen rahoituksessa merkittävä rooli on tavoite 1 -ohjelmalla. Sen lisäksi kanavoituu alueelle kansallista POMO+-rahoitusta Mikkelin ja Pieksämäen seuduilla yhteisen Veej`jakaja-kehittämissuunnitelman kautta sekä EU:n kehittämissuunnitelman LEADER+ -yhteisöaloitteesta RaJuPuSu-alueella (Rantasalmi, Juva, Puumala, Sulkava, Virtasalmi). Mikkelin kaupungissa maaseudun kehittämiseen on yhdistymissopimuksen mukaisesti varattu kaksi miljoonaa markkaa vuodessa. Rahoitusta suunnataan kehittämishankkeisiin, jotka ovat Uuden Mikkelin maaseudun kehittämissuunnitelman 2000+ mukaisia. Kaikissa ohjelmissa painopiste on yrittäjyyden edistämiseksi ja yritystoiminnan lisäämisessä maaseudulla sekä koulutustason nostamisessa.

Seudun yhteydet

Liikenneyhteyksien parantaminen on Mikkelin aluekeskusosan kannalta erittäin tärkeää. Kerava-Lahti-oikorata tarvitaan koko Itä-Suomen ja myös Suomen Venäjän-yhteyksien kehittämiseksi. Savonradan peruskorjaus ja tasoylikäytävien poistaminen Kouvolasta pohjoiseen on alueen kilpailukykyyn kannalta välttämätöntä.

Valtatie 5:n parannustöiden loppuunsaattaminen sekä Lusi-Mikkeli että Mikkeli-Varkaus -reiteillä on myös hyvin kiireellistä. Valtion tulee myös kantaa vastuunsa kansainvälisiä yhteyksiä ylläpitävän yritystoiminnan toimintaedellytysten kannalta tärkeän lentoliikenteen jatkuvuudesta ja palvelutasosta.

Liikenneyhteyksiä kehitetään yhdessä itäisen Suomen muiden seutujen kanssa koko maan liikenneolojen tasapuolisen kehittämisen turvaamiseksi. Erityiskysymyksenä Mikkelin ja Savonlinnan kaupungit ovat yhteisellä sopimuksella turvaamassa ulkomaanyhteyksien kannalta hyvin tärkeä aikaisen aamun ja myöhäisen illan lentovuorojen jatkumisen. Aluekeskusohjelman puitteissa Mikkelin seutu haluaa myös käynnis-

tää valtion kanssa neuvottelut Mikkelin lentokentän tulevasta asemasta ja valtion rahoitusosuuksista.

Sisäinen ja ulkoinen verkottuminen

Mikkelin seudun kehittämishankkeita toteutetaan tiiviissä yhteistyössä maakuntaliiton kanssa. Osa hankkeista ulottuu koko maakuntaan, osa on yhteisiä Pieksämäen tai Savonlinnan seudun kanssa. Lisäksi toteutetaan yhteishankkeita Itä-Suomen maakuntakeskuskaupunkien kesken.

Helsingin kaupungin kanssa on jo kesästä 2000 rakennettu yhteistyömallia, jonka eräänä kulmakivenä on Mikkelissä toimivien Helsingin yliopiston ja Helsingin kaupakorkeakoulun yksiköiden luoma yhteys ja konkreettisenä sisältönä mm. luomutuotteisiin, yrityshautomotoimintaan, yritysten välisiin yhteyksiin ja matkailun kehittämiseen liittyvät hankkeet.

Mikkelin ammattikorkeakoululla on toimintaa Mikkelin lisäksi Savonlinnassa ja Pieksämäen seudulla. Merkittävä askel maakunnallisen yhteistyön tiivistämiseksi otettiin 1.9.2000, jolloin Mikkelin ammattikorkeakoulun ylläpitäjiksi kuntayhtymäjärjestelyn kautta tulivat myös Savonlinnan kaupunki, Pieksämäen maalaiskunta ja Pieksämäen kaupunki. Näin ammattikorkeakoulun kautta tehtävä alueellinen kehittämistyö aiempaa luontevammin heijastuu myös maakunnan muille keskusseuduille.

Aluekeskusohjelman tavoitteisiin liittyvät seudun yhteydet Pietarin kaupunkiin, Leningradin alueeseen ja koulutusyksiköiden yhteistyö pietarilaisten yliopistojen kanssa. Lisäksi hankkeita toteutetaan Eurotowns – The European Network of Middle Sized Cities puitteissa, Mikkelin seudun ja Landkreis Ostholsteinin yhteistyösopimuksen pohjalta ja joiltakin osin mahdollisesti seudun kuntien ystävyyskaupunki- ja kuntasuhteiden yhteydessä.

Osana seudun elinvoiman ja palvelukyvyn ylläpitämistä ja kasvattamista seutua tarjotaan aktiivisesti valtion toimintojen sijoituspaikaksi.

Yhteyksiä Mikkelin seudun ja Pietarin välillä on pidetty koulutusyksiköiden välillä, viranomaistahojen välillä sekä mm. kulttuurin ja liikunnan alueilla. Etelä-Savon kaupakamarin yhdessä muiden osapuolten kanssa organisoima business-edustusto on tarjonnut eteläsavolaisille yrityksille käytännön väylän Pietarin markkinoille. Tavoite 1 – ja Interreg III -varoin rahoitettava toiminta jatkuu, ja sillä nähdään hieman pidemmällä tähtäyksellä voivan olla suuri merkitys maakunnan kehitykselle.

Seudun sisäinen yhteistyö

Mikkelin seudun kuntien yhteistyöllä on pitkät perinteet. Seudun viiden kunnan kansanterveystyöllä on kolmekymmenvuotinen historia ja elinkeinotoimikin on ollut yhteistä 15 vuotta. Monia muitakin toimintoja on hoidettu yhteisvoimin.

Mikkelin seudun hallinnoiman kehityshankerahastosta on myönnetty vuodesta 1994 alkaen osarahoitusta yli sataan kehittämishankkeeseen yhteensä yli viisi miljoonaa markkaa. Hankkeiden yhteisarvo on varovasti arvioiden noin 25 miljoonaa markkaa.

Aluekeskusohjelman valmistelun yhteydessä on ilmennyt, että seudulla on valmius varsin ennakkoluulottomasti arvioida tarvetta ja mahdollisuuksia tukipalveluiden ja palvelutuotannon toteuttamiseen seudullisena yhteistyönä. Samalla pyritään yhteisen tietoverkon ja tietohallinnon aikaansaamiseen. Pikaisesti selvitetään myös mahdollisuudet luoda nykyistä sopimuksenvaraista yhteistyötä tiiviimpiä yhteistyörakenteita elinkeinotoiminnassa tai muilla aloilla. Voimien kokoamisen ja erikoistumisen uskotaan tarjoavan mahdollisuuksia myös palveluitten myyntiin seudun ulkopuolelle. Pieksämäen seudun kehittämishankkeisiin, mm. tietoyhteiskuntaan liittyvissä, pyritään tekemään yhteistyötä ja oppimaan seudun kokemuksista.

Palvelutoiminnan osalta on myös perusteltua selvittää ne ratkaisut, joilla voitaisiin yhteisin järjestelyin varmistaa erilaisten palveluiden (terveydenhuolto, koulutus, sosiaalipalvelut, tekniset palvelut) tasapuolinen saatavuus koko alueella. Tukipalveluiden osalta on todettu, että valmiutta uudenlaisiin järjestelyihin on olemassa.

4.3 Ohjelman toteutuksen toimintamalli

Mikkelin seudun aluekeskusohjelmaehdotus on laadittu yhteistyössä koko seudun kanssa. Mukana ovat olleet niin kuntapäätäjät, elinkeinoelämän edustajat kuin muutkin sidosryhmät. Laadittu aluekeskusohjelmaehdotus on osa seustrategian laatimisprosessia. Prosessin aikana seudun vahvuudet ja heikkoudet, uhat ja mahdollisuudet on kartoitettu Tulevaisuutta on suunniteltu nykytilanne huomioon ottaen ja positiiviseen kehitykseen uskoen.

Aluekeskusohjelmamenettelyyn pyrkimisestä koko seutu on ollut koko ajan yksimielinen. Eri osapuolten aktiivisuus jo ohjelman laadintavaiheessa on ollut kiitettävää. Ohjelman toteutuksen aikana selvitetään erikseen kuntien yhteistyömahdollisuudet mm. palvelutuotannossa. Ohjelman toteuttamista varten lisätään nykyistä seudullista resurssointia.

Mikkelin merkitys Etelä-Savon aiempaa selkeämpänä maakuntakeskuksena nähdään seudulla erittäin myönteisenä. Jo nyt vuoden 2001 alusta aloittaneen uuden Mikkelin vaikutuksia voidaan havaita myös ympäristökunnissa.

4.3.1 Verkostoituminen

Mikkelin seudun aluekeskusohjelmaa toteutetaan yhteistyössä seudun, mutta myös useiden hankkeiden osalta Savonlinnan ja erityisesti Pieksämäen kanssa. Tällaisia ovat esimerkiksi Mikkelin ammattikorkeakoulun hankkeet, hoiva- ja erityisryhmien matkailupalveluiden kehittäminen sekä tietoyhteiskuntaan liittyvät hankkeet.

Mikkelin seutu suuntautuu monissa toiminnoissaan Helsingin suuntaan. Alueella on entuudestaan mm. Helsingin yliopiston ja kauppakorkeakoulun yksiköitä, joten luonnolliset siteet yhteistyölle ovat olemassa. Aluekeskusohjelman laadintaprosessin aikana on myös muiden alojen yhteistyötä pääkaupunkiseudun kanssa kehitetty. Yhteistyön laajentaminen hyödyttää koko maakuntaa ja myös muuta Itä-Suomea. Hyvänä esimerkkinä voidaan pitää vireillä olevaa yhteistyötä laadukkaiden elintarvikkeiden ja luomutuotteiden markkinoiden kehittämiseksi pääkaupunkiseudulle.

Itä-Suomen keskuskaupungeilla on ollut yhteistyötä mm. sijaintipaikkamarkkinoinnissa. Yhteistyötä pyritään laajentamaan ja kehittämään myös muille aloille. Osaamisen

kehittämisessä yhteistyötä tehdään tiiviisti mm. Joensuun yliopiston, Kuopion yliopiston ja Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun kanssa.

Mikkelin seudun sijainnistakin johtuen yhteistyötä Pietarin kaupungin ja Leningradin alueen kanssa on tehty vuosia. Yhteistyöalueita ovat olleet mm. koulutus, yritystoiminnan kehittäminen, ympäristöasiat, matkailu ja liikunta. Yhteyksiä ovat omiaan lujittaman Pietarissa sijaitsevat eteläsavolaisten korkeamman asteen oppilaitosten toimipisteet ja kauppakamarin edustusto.

Mikkelin kaupunki kuuluu Eurotowns-verkoston, johon kuuluu keskikokoisia kaupunkeja eri puolilta Eurooppaa. Verkoston, kuin myös alueen kuntien ystävyyskuntien kautta, kansainvälisen yhteistyön rakentaminen on luonnollista ja kuuluu olennaisena osana toiminnan periaatteisiin. Mikkelillä ja Mikkelin seudun liitolla on lisäksi yhteistyösopimus Ostholsteinin piirikunnan kanssa. Tähän on perustunut sekä kuntien että eri hallintokuntien että muiden toimijoiden laaja yhteistyö alueen kanssa.

4.3.2 Kumppanuus

Mikkelin seudun aluekeskusohjelmaehdotus on laadittu yhteistyössä alueen eri toimijoiden kanssa. Laatimisprosessissa on ollut mukana myös maakuntaliiton edustajia, jotka ovat tuoneet maakunnallista näkemystä ohjelmatyöhön.

Etelä-Savon maakuntaliitolla on parhaillaan meneillään kehittämisohjelmien laadinta maakunnallisista avaintuotantoketjuista. Aluekeskusohjelmatyöhön osallistui myös avaintuotantojen kehittämistyössä mukana olevia. Näin saatiin sovitettua ja huomioon otettua seudulliset ja maakunnalliset painotukset molemmissa ohjelmissa.

Alueen koulutus- ja tutkimusyhteisöt ovat voimakkaasti olleet mukana aluekeskusohjelmatyössä. Niiden rooli hankkeiden toteuttajina ohjelman edetessä on merkittävä, joten niiden sitoutuminen aluekeskusohjelmaan on erittäin tärkeää.

Aluekeskusohjelman painotukset perustuvat sidosryhmien haastattelujen tuloksiin. Näin on saatu kattava näkemys eri toimijoilta, mihin suuntaan seutua olisi kehitettävä ja miten itse kukin työhön sitoutuu. Myös valtion piirihallintoviranomaisten kanssa on käyty neuvotteluja valmisteluvaiheessa tavoitteista.

Ohjelmaa toteutetaan jatkuvassa vuorovaikutuksessa eri tahojen kanssa. Myös ohjelmatyön toteutuksen koordinointiin sidosryhmät voivat osallistua.

4.3.3 Sitoutuminen ja eri hankkeiden koordinointi

Aluekeskusohjelmaluonnos on käsitelty kaikissa Mikkelin seudun liiton kuntien hallituksissa. Suhtautuminen ohjelmatyöhön on ollut innostunutta ja positiivista. Sitoutuminen jatkuu osana strategiaprosessia vielä kevään 2001 aikana useissa tilaisuuksissa. Seudun kaikki valtuutetut kutsutaan koolle ohjelman tiimoilta ja muille vaikuttajatahoille ja sidosryhmille järjestetään omat tilaisuudet.

Aluekeskusohjelma terävöittää aiemmin laadittuja seudun kehittämistavoitteita ja päivittää seudulla aikaisemmin tehdyt kehittämisohjelmat.

Ohjelman laadintaprosessissa on otettu huomioon Itä-Suomen tavoite 1 –ohjelma, ja sen tarjoamat mahdollisuudet mm. hankerahoituksessa. Useita osaamiseen liittyviä hankkeita osarahoitetaan tavoite 1 –ohjelmasta. Myös ylimaakunnallisia hankkeita pyritään rahoittamaan ohjelmasta, ja niistä sovitaan yhteistyössä olevien maakuntien kanssa erikseen.

Itä-Suomen tavoite 1 –ohjelmaa täydentää Etelä-Savon maakunnan tavoite 1 –ohjelma, joka tarkemmin määrittelee kehittämisen painopisteet maakunnassa. Aluekeskusohjelman tavoin painopiste on yritystoiminnan kehittämisessä ja osaamisen vahvistamisessa.

Kaakkois-Suomen Interreg III painottaa myös osaamista ja yritystoiminnan kehittämistä. Tärkeä rooli on myös rakenteiden kehittämisessä, ja tukea suunnataa huomattavasti myös rajalle ja rajalla liikkumista tukeviin ja helpottaviin infrastruktuurihankkeisiin. Mikkelin seudulla ohjelmaa pyritään hyödyntämään mm. elinkeinotoiminnan edistämiseen, osaamisen laajentamiseen sekä myös yhteyksien parantamiseen liittyvissä hankkeissa.

Maaseudun kehittämiseen merkittäviä resursseja alueelle tuovat LEADER+-yhteisöaloite ja kansallisesti rahoitettava POMO+-ohjelma. Haukivuori, Hirvensalmi, Kangasniemi, Mikkeli, Mäntyharju ja Ristiina kuuluvat POMO+-rahoitusta saavan kehittämissuunnitelman alueelle. Mikkelin seudun kunnista LEADER+-rahoituksen piirissä ovat Juva, Puumala ja Pertunmaa. Mikkelin seudulla maaseudun kehittämisen painopisteinä ovat erityisesti maaseudun elinvoimaisuuden parantaminen yritystoimintaa kehittämällä ja osaamista tukemalla.

4.3.4 Osallistuminen ja sosiaalisesti kestävä kehitys

Vuorovaikutteisuutta on hyödynnetty ohjelman laadintaprosessissa avoimessa valmistelussa ja laajoissa sidosryhmähaastatteluissa. Sidosryhmien edustajia on ollut mukana prosessin eri vaiheissa. Tietoa ohjelmatyön etenemisestä on saanut mm. tiedotusvälineistä, sillä prosessin aikana on pyritty laaja-alaiseen ja avoimeen tiedottamiseen. Kuntien sivuille avataan piakkoin myös aiheeseen liittyvä keskustelupalsta, jossa voi antaa palautetta ohjelmasta ja sen toteuttamisesta sekä esittää toiveita ohjelmatyön suhteen.

Mikkelin seudun elinvoimaisuuden kehittäminen ja jatkuva seuranta ovat koko seutukunnan edun mukaista. Hyvinvointi kaikissa muodoissaan on yksi maakunnan keskeinen tekijä, johon seudullisestikin ollaan valmiita panostamaan.

Aluekeskusohjelmassa on vahvasti mukana koko seudun kehittäminen, ajatus tiiviin yhteistyön varaan rakentuvasta itsenäisten kuntien muodostamasta seutukaupungista. Kaupungin, kirkonkylien ja haja-asutusalueiden vuorovaikutuksen kehittäminen voi olla kaikille hyväksi ja osaltaan olla turvaamassa palvelurakenteiden ylläpitoa kaikissa seudun osissa.

5 OHJELMAN TOTEUTUKSEN ORGANISOINTI JA RAHOITUS

Aluekeskusohjelman toteutuksesta vastaa Mikkelin seudun liitto. Toteutusta ohjaa sidosryhmien ja yhteistyökumppaneiden edustajilla vahvistettu johtoryhmä. Ohjelman

toteutusta ja hankkeiden johtoa sekä koordinoitua varten liitto asettaa asiantuntija organisaation. Hankkeiden toteutusorganisaatio päätetään kunkin hankkeen osalta erikseen. Mikkelin seudun aluekeskusohjelman tultua hyväksytyksi valtakunnalliseen ohjelmaan, tarkemmat organisointitavat neuvotellaan eri osapuolten kesken erikseen.

Ohjelmamenettelyn mukaisesti ohjelman rahoittamiseen käytetään jo käytettävissä olevia rahoituslähteitä ja rahoitusmuotoja. Vahvistetut ohjelmat ja erityismahdollisuudet pyritään käyttämään tehokkaasti. Mikkelin seutu on valmis valtion eri hallinnonalojen kanssa käytävin neuvottelumenettelyin varmistamaan ohjelman eri hankkeiden rahoituksen.

Mikkelin seudun liitolla on valmius Mikkelin seudun kehityshankerahaston kautta osallistua merkittävästi hankkeiden rahoittamiseen. Nykyisen järjestelyn mukaan kehityshankerahaston varoja on käytettävissä noin miljoona markkaa vuodessa. Panostusta kehityshankerahastoon samoin kuin kuntien suoraa osallistumista hankkeiden rahoittamiseen on mahdollista lisätä.

Sisäasiainministeriön ohjelmien perusrahoitukseen varaamasta 25 miljoonan markan määrärahasta esitetään Mikkelin seudun aluekeskusohjelmapirosessin käynnistämiseen sekä erityisesti yhteistyömuotojen kehittämiseen tutkimustoiminnassa vuodelle 2001 0,8 miljoonaa markkaa ja vuodelle 2002 1,5 miljoonaa markkaa.

6 OHJELMATYÖN ARVIOINTI

Arvioinnin tavoitteena on tuottaa palautetta ohjelman parissa toimiville. Palautteen perusteella voidaan ohjelmaa tai sen toimenpiteitä korjata, jotta halutut tavoitteet saavutetaan. Arviointia pyritään keskittämään toimintalähtöiseksi eli arviointi kohdistetaan pääasiassa hankkeiden toteutukseen ja niiden aikaan saamiin tuloksiin.

Toimintalähtöinen arviointi mahdollistaa ohjelman vaikutusten arvioinnin ohjelma-alueella. Arviointi ei tapahdu pelkästään ylhäältä alaspäin, vaan myös alhaalta ylöspäin.

Mikkelin seudun aluekeskusohjelmatyön arviointi on jo käynnissä. Etukäteisarviointi suoritettiin jo ohjelman laadintavaiheessa: ohjelmaluonnos laadittiin laajan sidosryhmän tuella, ja luonnosta ovat kommentoineet eri tahot.

Ohjelmatyön arviointi ja seuranta ovat toteutusvaiheessa pääasiassa hankkeiden toteuttajien, mutta myös ohjelmaa koordinoivien vastuulla. Arvioinnissa käytetään tarpeen vaatiessa myös ulkopuolisia arvioitsijoita. Esimerkiksi ohjelman väliarviointi on syytä teettää ulkopuolisella, riippumattomalla arvioitsijalla.

Ohjelmatyön tuloksia on syytä tarkastella muutaman vuoden päästä hanketyön käynnistymisestä. Jälkiarvioinnilla saadaan kokonaiskuvaa ohjelman vaikuttavuudesta seudullisesti. Arvioinnissa on otettava huomioon niin määrälliset kuin laadulliset tavoitteet, jotka määritellään jokaisessa hankkeessa erikseen unohtamatta kuitenkaan aluekeskusohjelmassa esitettyjä laajempia tavoitteita.

Arviointityön toteuttamiseen varataan resursseja vuosittain ohjelman rahoituskehiksestä. Arvioinnin tarkemmasta toteuttamisesta päättää ohjelmatyötä koordinoiva johtoryhmä.

Liite 1 Mikkelin seudun tilanne ja ohjelmatyön lähtökohdat

Taulukko 1. Mikkelin seudun kuntien pinta-alat ja loma-asuntojen määrät 31.12.1998.

Kunta	Pinta-ala km ²	Maa-ala km ²	Loma-asuntoja kpl
Haukivuori	505,1	397,0	970
Hirvensalmi	745,2	471,7	2 423
Juva	1 346,1	1 168,7	1 837
Kangasniemi	1 326,5	1 069,6	3 068
Mikkeli	1 622,1	1 318,5	4 161
Mäntyharju	1 210,50	982,5	4 018
Pertunmaa	454,6	376,6	1 551
Puumala	1 237,9	805,3	2 826
Ristiina	742,5	574,0	2 421
Mikkelin seutu	9 190,5	7 163,9	23 275

Taulukko 2. Väestö vuonna 1995, 2000 ja väestöennusteet vuosille 2010, 2020, 2030.

Kunta	1995	2000	2010	2020	2030
Haukivuori	2 728	2 478	2 546	2 521	2 497
Hirvensalmi	2 802	2 666	2 664	2 648	2 617
Juva	8 327	7 671	7 179	6 742	6 356
Kangasniemi	7 191	6 679	6 474	6 151	5 885
Mikkeli	46 231	46 727	48 414	49 124	48 901
Mäntyharju	7 588	7 131	7 136	7 004	6 850
Pertunmaa	2 378	2 178	2 142	2 105	2 074
Puumala	3 372	3 041	2 840	2 650	2 523
Ristiina	5 283	5 167	5 129	5 085	4 986
Mikkelin seutu	85 900	83 738	84 524	84 030	82 689

Taulukko 3. Väestö ikäryhmittäin (%) Mikkelin seudulla vuonna 2000.

Kunta	0-6-v.	7-14-v.	15-24-v.	25-44-v.	45-64-v.	65-74-v.	75-83-v.	84-v.-
Haukivuori	5,5	9,1	9,8	20,2	29,9	14,7	10,5	2,1
Hirvensalmi	7,4	8,7	7,4	20,7	29,8	14,7	10,9	2,1
Juva	6,7	9,1	10,1	22,7	29,4	12,1	9,5	2,1
Kangasniemi	6,0	9,8	10,1	22,1	29,2	13,0	9,6	2,0
Mikkeli	7,6	9,4	14,7	26,3	27,8	8,8	6,3	1,4
Mäntyharju	6,2	9,0	9,9	22,1	30,4	12,5	9,5	1,9
Pertunmaa	5,7	9,1	7,8	21,4	29,3	14,1	12,3	2,7
Puumala	4,7	10,0	9,0	20,0	30,6	13,8	11,5	2,3
Ristiina	7,6	9,2	10,4	22,5	30,7	11,5	7,7	1,7
Mlin seutu	7,1	9,3	11,8	24,3	28,7	10,6	7,8	1,7

Taulukko 4. Työvoima, työttömyysaste (%) ja työpaikkaomavaraisuus (%) Mikkelin seudulla vuosina 1995 ja 1999. Työttömyysaste vuodelta 2000.

Kunta	Työvoima		Työttömyysaste		Työpaikkaoma-	
	1995	2000	1995	2000	v. 1995	1999
Haukivuori	1110	1 025	20,1	14,8	88,9	88,1
Hirvensalmi	1188	1 107	20,0	18,0	86,0	82,0
Juva	3704	3 423	17,9	12,6	91,7	93,4
Kangasniemi	3050	2 893	23,3	20,3	93,3	91,4
Mikkeli	22174	22 539	22,4	16,4	89,3	113,5
Mäntyharju	3344	3 164	21,5	14,1	97,1	96,4
Pertunmaa	1014	906	19,2	12,5	92,9	94,2
Puumala	1388	1 255	19,9	15,9	91,9	89,5
Ristiina	2456	2 408	21,2	16,0	92,0	92,5
MSL keskim.	39 428	38 720	21,6	16,1	97,6	98,3

Taulukko 5. Elinkeinorakenne Mikkelin seudulla 1997.

Kunta	Alkutuotanto	Jalostus	Palvelut
Haukivuori	37,3	11,1	47,9
Hirvensalmi	33,5	27,5	36,0
Juva	30,4	15,9	50,6
Kangasniemi	25,7	20,6	49,6
Mikkeli	4,7	20,6	72,7
Mäntyharju	17,7	31,6	48,2
Pertunmaa	37,6	13,3	45,6
Puumala	32,6	9,4	53,8
Ristiina	16,8	43,8	37,4
Mikkelin seutu	13,3	21,9	62,4
Etelä-Savo	14,0	22,7	60,9
Koko maa	6,1	26,8	65,1

Taulukko 6. Koulutustaso ja tutkintojen osuus Mikkelin seudulla 1998.

Kunta	Tutkinnon suor.%	Keskiaste%	Korkea-aste%
Haukivuori	47,2	35,6	11,6
Hirvensalmi	44,4	33,1	11,2
Juva	51,9	38,3	13,6
Kangasniemi	48,3	34,7	13,6
Mikkeli	66,1	40,7	25,3
Mäntyharju	49,4	34,9	14,6
Pertunmaa	43,9	34,3	9,6
Puumala	48,6	35,3	13,3
Ristiina	53,3	38,2	15,1
Mikkelin seutu	58,5	38,6	19,9
Koko maa	62,6	38,2	24,4

Taulukko 7. Yritystoimipaikkojen määrä vuosina 1997, 1998, 1999.

Kunta	1997	1998	1999
Haukivuori	113	114	114
Hirvensalmi	127	130	128
Juva	388	392	402
Kangasniemi	336	351	350
Mikkeli	2 074	2 155	2 200
Mäntyharju	390	412	418
Pertunmaa	140	141	140
Puumala	180	186	187
Ristiina	224	227	230
Mikkelin seutu	3 972	4 108	4 169

Liite 2. Mikkelin seutuhaastatteluihin osallistuneet

Elinkeinoelämän edustajat

- Haavikko Mirja, Mikkelin Yrittäjät ry, toiminnanjohtaja
- Hautamäki Jussi, Vilkon Oy, toimitusjohtaja
- Heiskanen Reijo, Waphouse Oy, toimitusjohtaja
- Hoikkala Tuomas, Taidekeskus Salmela, johtaja
- Hämäläinen Martti, StellacWood Oy , toimitusjohtaja
- Jalonen Markku, Taso 2002 Oy, toimitusjohtaja
- Juutilainen Kari, Länsi-Savo, päätoimittaja
- Järvenpää Olli, Moottorikelkkayrittäjä, Kangasniemi
- Kaikkonen Pekka, Karjaportti Oy, toimitusjohtaja
- Kakriainen Markku, Etelä-Savon kauppakamari, johtaja
- Kiuru Aira, Sahalahden vapaa-aikakeskus, toimitusjohtaja
- Kopra Keijo, Vierumäen Teollisuus Oy, toimitusjohtaja
- Korhonen Pekka, Mikkelin Seudun Matkailupalvelu ry, toimitusjohtaja
- Kumela Olli, Helprint Quebecor Oy, toimitusjohtaja
- Kylmä Juha, Jukola ry., toiminnanjohtaja
- Lallukka Tero, Stellac Oy, toimitusjohtaja
- Laukkanen Leo, Osuuskauppa Suur-Savo, toimitusjohtaja
- Leinonen Seppo, Nordea-Merita Oyj, aluejohtaja
- Lepistö Päivi, Mäntyharju, uusmuuttaja
- Lindroos Lila, Juvan Luomu Oy, toimitusjohtaja
- Luukkonen Eeva-Liisa , Puumalan Kädentaitajat ry, puheenjohtaja
- Manninen Kari, ESOP, pankinjohtaja
- Matikainen Matti, Visulahden Matkailukeskus Oy, toimitusjohtaja
- Oksa Pertti, Mikkelin Seudun Yrittäjät ry, puheenjohtaja
- Pellikka Jarmo, Mäntyharju, eläkeläinen, Palvelutyöntäjien entinen puheenjohtaja
- Pietarinen Rauni, Kangasniemen Yrittäjät ry, puheenjohtaja
- Pitkänen Esko, Sonera Oyj, aluejohtaja
- Romo Toivo, lomamökkiyrittäjä, Kangasniemi
- Räsänen Raimo, Olavi Räsänen Oy, toimitusjohtaja
- Tikka Jukka, Länsi-Savo Oy, toimitusjohtaja
- Toivakka Jukka, Citymarket, kauppias
- Torniainen Sari, Taidekeskus Salmela
- Tuomainen Risto, Pertunmaan Yrittäjät ry, sihteeri
- Valkonen Matti, Steamrator Oy, toimitusjohtaja
- Watia Olavi, Pertunmaa, yrittäjä/ konsultti

Kuntapäätäjät

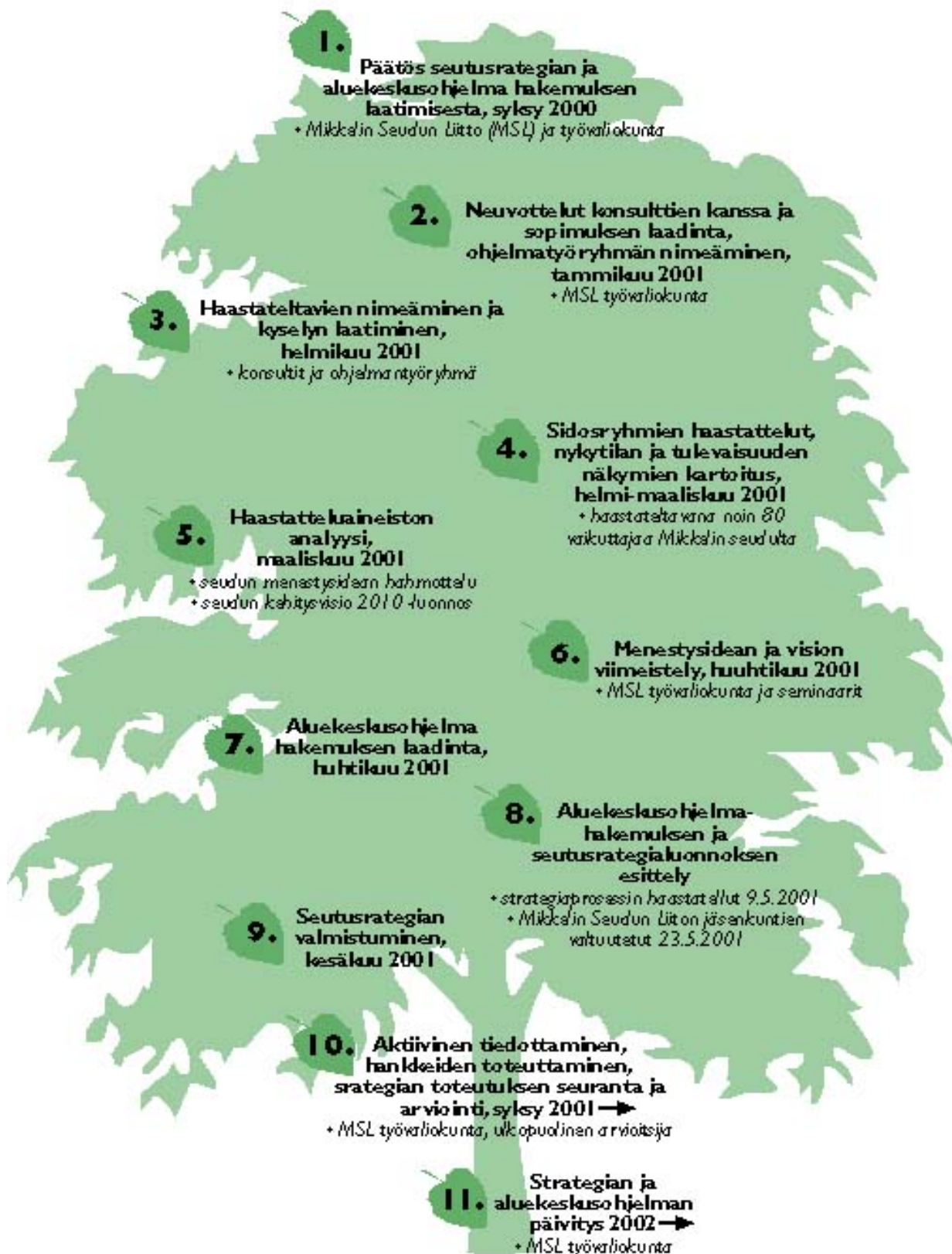
- Aholainen Markku, Mikkelin kaupunginvaltuusto, sosiaalidemokraattien valtuustoryhmä
- Aholainen Valto, Mikkelin kaupunginvaltuusto, sosialidemokraattien valtuustoryhmä
- Haatainen Airi, Mikkelin kaupunginvaltuusto, sosialidemokraattien valtuustoryhmä
- Hahtola Martti, Mikkelin kaupunginvaltuusto, kokoomuksen valtuustoryhmä
- Halttunen Raimo, Kangasniemen kunnanhallitus, puheenjohtaja
- Himanen Raimo, Mikkelin kaupunginvaltuusto, keskustan valtuustoryhmä
- Huuhtiainen Sirkka, Pertunmaa, kunnanhallitus, varapuheenjohtaja
- Häkkinen Helge, Ristiinan kunta, kunnanjohtaja

- Häkkänen Markku, Mäntyharju, kunnanvaltuuston puheenjohtaja
- Iso-Mustajärvi Tapio, Haukivuoren kunta, kunnanjohtaja
- Juurinen Heikki, Puumalan kunta, kunnanjohtaja
- Järvenpää Kristiina, Mäntyharjun kunta, hallintojohtaja
- Kilpinen Esko, Pertunmaan kunta, kunnanvaltuusto, kehittämistyöryhmän jäsen
- Korhonen Jaakko, Mikkelin kaupunginvaltuusto, kristillisten valtuustoryhmä
- Korhonen Jan, Ristiinan kunnanhallitus, puheenjohtaja
- Laukkanen Heikki, Juvan kunta, kunnanjohtaja
- Lempiäinen Kyösti, Mäntyharju, elinkeinoasiamies
- Leppänen Heikki, Mikkelin kaupunginvaltuusto, keskustan valtuustoryhmä
- Lindqvist Antti, Kangasniemi, kunnanvaltuusto, puheenjohtaja
- Mattila Marita, Mäntyharju, kunnanhallituksen puheenjohtaja
- Mattila Raimo, Pertunmaa, kunnanhallituksen, puheenjohtaja
- Mennander Laila, Mikkelin kaupunginvaltuusto, kokoomuksen valtuustoryhmä
- Nuutinen Sakari, Mäntyharju, kunnanjohtaja
- Pihlaja Leila, Mikkelin kaupunginvaltuusto, kristillisten valtuustoryhmä
- Puttonen Aarno, Puumalan kunnanhallitus, puheenjohtaja
- Pyyhtinen Seppo, Kangasniemi, elinkeinoasiamies
- Pöntinen Minna, Mikkelin kaupunginvaltuusto, vihreiden valtuustoryhmä
- Ruhanen Seppo, Hirvensalmen kunta, kunnanjohtaja
- Tella Airi, Mikkelin kaupunginvaltuusto, keskustan valtuustoryhmä
- Toivonen Pekka, Kangasniemen kunta, kunnanjohtaja
- Töyrylä Sirkka, Mikkelin kaupunginvaltuusto, vasemmistoliiton valtuustoryhmä
- Vanhanen Matti, Mikkelin kaupunginvaltuusto, kokoomuksen valtuustoryhmä

Muiden sidosryhmien edustajat

- Ala-Kapee Pirjo, Itä-Suomen lääninhallitus, maaherra
- Aro Erkki, Finnvera Oyj, aluejohtaja
- Kallio Vesa, MTK Etelä-Savo, toiminnanjohtaja
- Kauppila Seppo, Maaseutukeskus Mikkeli, johtaja
- Kellokumpu Matti, Etelä-Savon TE-keskus, johtaja
- Kinnunen Jukka, MAMK, rehtori
- Lehtinen Ilpo, Etelä-Savon TE-keskus/maaseutuosaasto, yritystutkija
- Mustalampi Pentti, Helsingin kauppakorkeakoulu, Pienyrityskeskus, johtaja
- Ruuskanen Raili, Mikkelin ammatti-instituutti, rehtori
- Siiskonen Pirjo, Helsingin yliopiston Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus, johtaja
- Teräsvirta Heikki, Etelä-Savon ympäristökeskus, johtaja
- Vehviläinen Hannu, Etelä-Savon Metsäkeskus, johtaja
- Vesa Hannu, Etelä-Savon maakuntaliitto, maakuntajohtaja

Mikkelin seudun strategia prosessi

Mikkelin seudun menestysidea

